

POŚCIGNĄĆ (30) *vb pf*

o jasne.

inf poścignąć (13). ◇ *fut* [2 sg pościgniesz.] ◇ 3 sg poścignie (2). ◇ 3 pl pościgną (1). ◇ *praet* 1 sg m -m poścignął (1). ◇ 3 sg m poścignął (3). ◇ 3 pl m pers pościgli (3), poścignęli (2) *BielKron* (3:2). ◇ [con 3 pl m pers by pościgli, by poścignęli.] ◇ *part praet act* poścignąwszy (5).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVII w.

1. *Dogonić, pojmać; apprehendere, comprehendere, persequi Vulg; assequi, consequi, investigare, reprehendere* *Mącz* (21) : *Assequi in cursu aliquem, Poścignąć/ Dogonić. Mącz* 385a.

poścignąć kogo (9): *ZapWar 1534 nr 2359; alie mu tho załzie thenze fkrzipek wklyodavye go połczignawłzi odyall LibMal 1545/105v, 1545/99v, 104, 104v; Mącz 344b, 385a; Trafilo mi fię nie dawno zem poścignął Podłtárościęgo GórnRozm G2v; [Leop Gen 44/4 (Linde); pan lubelski [...] nas przejmować i poścignąć kazał DiarPos 27]. Cf Zwrot.*

Zwrot: »zbiega poścignąć« (1): *Fugitivum repraehendere, Zbiegá poścignąć/ dogonić. Mącz* 318b.

Szereg: »poścignąć, (i) (do)gonić« [szyk 1:1] (2): gonił gi przez siedm dni: y poścignął [*persecutus est ... et comprehendit*] ná gorze Gáláád. *Leop Gen 31/23; Mącz* 318b; [*WujBib Gen 31/23 (Linde)*].

Przen (3) :

poścignąć kogo (1): PRáwym murem ięst y świetnym łupem [...] tęn dziwny słupnik [...] ptak duchowny ziemie fię y pomázania iey nie dotykáiący. ktorego tak wyfoko lataiącego / ledwie doyrzeć mozem/ poścignąć nie mozem. *SkarŻyw* 31.

a) *Dotrwać do określonego czasu* (1) :

poścignąć czego (1): A iáplkami y owocami fwemi/ drzewá będą nápełnione/ pościgną młodźby żniw á [!] sieyby wálze/ y zbieranie winá *KołakSzczęśl B*.

[*poścignąć co: TomZbrudzBrul Lev 26/5; Młocenie zboża poścignie zbieranie winá/ á zbieranie winá záltanie czás ofiewania Leop Lev 26/5 (Linde).*]

b) *O przeszłości [co]* (1) : trudno słonće [!] záhámować/ Co minęło poścignąć álbo łtrzałę chwytáć. *KołakCath C5*.

a. *O wojsku, wojnie, ściganiu nieprzyjaciela* (8) : Nieprzyjaciel gdy poścignie będzie mniemiał by ná przodku były vffy/ wálne/ vderzy ná nie *BielSpr* 27.

poścignąć kogo (7): łzli prętko/ y puścili fię po Kúrfierście ktorego pościgli pod láfem rzeczoným Locháná *BielKron* 229; y poścignęli náłzych woýfko v Iuwenki/ vczynili wielki okrzyk vderzyli ná Czelkie woýfko napierwey / porázili ie *BielKron* 309v; Puścił fię po nim Swátopełk/ poścignął go w Marćinkowie y zabił. *BielKron* 358v, 321v, 358v, 389, 401v; [A jeślby je [ufy] nieprzyjaciele silnie goniąc pościgli [poścignęli P], tedy obróciwszy się, s nimi się potykają *PamJancz* 150; Octa [...] wnet s tymi ktore przy łobie miał/ zá Greki iechał/ poścignąwłzy ie vderzył ná nie. *HistTroj B2*].

W połączeniach szeregowych (2): Ale drudzy Polacy y Węgrzy zebrałwłzy fię poścignęli go/ porázili y poimáli fámeęo z niektórymi Czechy *BielKron* 389, 321v.

2. *Dorównać w czymś [kogo czym]* (1) : AEtati alicuius succrescere, Poścignąć kogo w Rółzczeniu. *Mącz* 68c.

3. *Osiągnąć, otrzymać, dostać; indipiscere, proficere* *Mącz* (3) :

poścignąć czego (1): Mącz 116a cf »dostać a poścignąć«.

[*poścignąć co: Cresc 1571 693 cf W przeciwstawieniu.*]

poścignąć czego a. co (2): Mącz 168d; w prawdzie iuż części iego trzećiey trudno W mácierzystym [tj. majątku po matce] poścignąć: áleć zálię wolno W oyczyznę [...] wiechác: y także w drugie dwie Części mácierzystego: Ianá y Hánuchny. CiekPotr 89.

[*W przeciwstawieniu: »omieszkać ... poścignąć«: to coby lię Máiiá omiefzkáło mozełz poścignąć te⁸⁰ księżyca Cresc 1571 693.*]

Szeregi: »dostać a poścignąć« (1): Si quid celeritate itineris proficere possem, Bych prętkością drógi moyey pozitku yakiego doftác á poścignąć mógl. Mącz 116a.

»nie poścignąć albo nie osiągnąć« (1): Nunquam pol indipiscet postea, Iuż tego więcey niepościgne [!] álbo nie ofięgnie. Mącz 168d.

4. Pojác, ogarnąć rozumem (4) : Quantum assequi potui, Ilem pobaczić/ Poścignąć mógl. *Mącz 338b.*

poścignąć czego a. co (3): Bog ktorego mądrości nie poścignął żadny/ Ták dziwnemi íprawami ítworzył ten fwiát zdrádny. RejWiz 29; RejPos 158. Cf poścignąć czego a. co czym.

poścignąć czego a. co czym (1): Bog íeft niewierny co/ [...] íákás moc á íákás wielmożność/ ktorey áni rozumem/ áni żadnim rozmyfłem nikt poścignąć nie może. RejPos 142v.

Szereg: »poścignąć ani ogarnąć« (1): gdyż íeftłh dziwne przeźrzenie iego [Boga]/ á nigdy żaden rozum poścignąć áni ogárnąć nie może dziwnych ípraw iego RejPos 158.

5. Zadoścuczynić, zrekompensować (1) :

poścignąć co a. czego (1): Przetoż wielki ímutek rodzicom nieplodność zádaie/ gdy vtráty fwoiey poścignąć nie mogą. SkarŻyw 13.

[*poścignąć czego nad kim: Ale iż [Priamus] rozumiał/ że fámym żalem á ímutkiem nie mógl íe pomścić [...] ímierci Oyczá íwego [...]/ myfłił íákoby tey ízkody á zelżywości nád greki poścignąć mógl. HistTroj B5.*]

Synonimy: 1. dogonić, jąc, pobrać, poimać, ulapić, wziąć; 3. dostać, osiągnąć, otrzymać; 4. ogarnąć, pobaczyć, ująć.

Formacje współrdzenne cf ŚCIGAĆ.

Cf POŚCIGNIENIE, POŚCIGNIONY